

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 16. aprīlī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Sandra Kaija, senatori Anita Poļakova, Aivars Uminskis

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ kasācijas sūdzību un tās papildinājumiem, viņa aizstāves zvērinātas advokātes Baibas Didrihsones un apsūdzētā /Persona B/ aizstāvja zvērināta advokāta Egona Rusanova kasācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ekonomisko lietu tiesas 2022. gada 21. novembra spriedumu

[1.1] /Persona A/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt amatus Latvijas Republikas Valsts policijā uz 2 gadiem.

No /Persona A/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību 1347,07 *euro*.

[1.2] /Persona B/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar piespiedu darbu uz 200 stundām, atņemot tiesības ieņemt amatus Latvijas Republikas Valsts policijā uz 2 gadiem.

[2] Ar Ekonomisko lietu tiesas 2022. gada 21. novembra spriedumu apsūdzētie /Persona A/ un /Persona B/ atzīti par vainīgiem un sodīti pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas par to, ka viņi, būdami valsts amatpersonas, izmantojot savu dienesta stāvokli, pieņēma materiālu vērtību (kukuli) par pieļautu bezdarbību.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu, iztiesājot lietu sakarā ar Zemgales tiesas apgabala prokuratūras prokurores Santas Janševskas apelācijas protestu, Ekonomisko lietu tiesas 2022. gada 21. novembra spriedums atcelts daļā par /Persona A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas, par /Persona B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas.

[3.1] Ar apelācijas instances tiesas spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 320. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem 8 mēnešiem, atņemot tiesības ieņemt amatus Latvijas Republikas Valsts policijā uz 4 gadiem; /Persona B/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 320. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem 5 mēnešiem, atņemot tiesības ieņemt amatus Latvijas Republikas Valsts policijā uz 4 gadiem. No /Persona A/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību apelācijas instances tiesā 145,20 *euro*.

[3.2] Pārējā daļā Ekonomisko lietu tiesas 2022. gada 21. novembra spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu apsūdzētais /Persona A/ iesniedzis kasācijas sūdzību un tās papildinājumus (turpmāk – kasācijas sūdzība), kuros lūdz atcelt minēto spriedumu pilnībā, izbeigt

kriminālprocesu vai lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā, kā arī lūdz lietu izskatīt mutvārdu procesā.

Savu lūgumu apsūdzētais pamatojis ar šādiem argumentiem.

[4.1] Tiesa ir nepamatoti secinājusi, ka starp apsūdzētajiem ir pastāvējusi noziedzīga vienošanās, tādēļ noziedzīgais nodarījums ir izdarīts personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, kā arī nepamatoti konstatējusi apsūdzētā darbībās visas Krimināllikuma 320. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.

[4.1.1] Apsūdzībā norādīts, ka līdz 2020. gada jūnija vidum /Persona A/ un /Persona B/ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pieņēmuši kukuli no /Persona C/. Savukārt sākot no 2020. gada jūlija /Persona A/ un /Persona B/ pieņēmuši kukuli, bet jau individuāli. Apsūdzībā norādītās darbības, ka katrs apsūdzētais atsevišķi ir ņēmis kukuli, nepamatoti kvalificētas kā izdarītas personu grupā. Tiesa apsūdzētā /Persona A/ darbības pēc 2020. gada jūlija kļūdaini ir kvalificējusi pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas.

[4.1.2] Lietā nav pietiekamu pierādījumu, kas apstiprinātu, ka starp /Persona A/ un /Persona B/ ir bijusi vienošanās veikt apsūdzībā norādītās darbības. Ir tikai viens tiešs pierādījums – /Persona C/ liecības. Tiesa, izvērtējot liecinieka /Persona C/ liecību ticamību, nav ņēmusi vērā, ka viņš ir ieinteresētā persona. Lietā nav pierādījumi, ka apsūdzētais būtu brīdinājis /Persona C/ par kratīšanām /Nosaukums/ tirgū. Kopš 2020. gada 11. jūnija apsūdzētajam, pildot dienesta pienākumus /Nosaukums/ iecirknī, vairs nebija pieejama slepena informācija par /Nosaukums/ iecirkņa policijas reidiem /Nosaukums/ tirgū. Tādējādi tiesa nepamatoti konstatējusi /Persona A/ bezdarbību /Persona C/ interesēs.

[4.1.3] Iztiesāšanā, tajā skaitā ar liecinieka /Persona C/ liecībām, nav pierādīts abu apsūdzēto iepriekšējs nodoms vienoties par kukuļa saņemšanu un kopīgi realizētu noziedzīgo nodarījumu, jo no liecībām izriet, ka /Persona C/ ar katru no apsūdzētajiem komunicējis atsevišķi par kukuļa pieņemšanu, kā arī kukuļus nodevis individuāli.

[4.2] Apelācijas instances tiesa nepamatoti piešķirusi augstāku ticamības pakāpi apsūdzētā 2020. gada 4. novembrī sniegtajām liecībām, jo tās apstiprinoties ar /Persona C/ liecībām. Apsūdzētā /Persona A/ 2020. gada 4. novembrī sniegtās liecības ir pretrunīgas, proti, liecību sākumā tiek norādīts, ka apsūdzētais nav pieņēmis kukuli 150 *euro* katru mēnesi sešu mēnešu ilgumā, bet, papildus liecinot, apsūdzētais norādījis, ka 2020. gada maijā viņam piezvanīja un piedāvāja maksāt 100 *euro* vai 150 *euro*.

[4.3] Sarunas starp apsūdzēto /Persona A/ un /Persona C/ nav notikušas dabiskā situācijā, bet tās ir speciāli organizētas. No sarunu atšifrējuma izriet, ka /Persona C/ ir izprovocējis /Persona A/, uzsākot telefonsarunu un uzdodot provocējošus jautājumus. Tiesa nepamatoti telefonsarunu ierakstus atzinusi par pieļaujamiem pierādījumiem.

[4.4] Ar Ekonomisko lietu tiesas 2022. gada 21. novembra spriedumu no apsūdzētā valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi par juridiskās palīdzības sniegšanu tiesā 1279,60 *euro* un pirmstiesas procesā 67,47 *euro*, kopā 1347,07 *euro*. Apelācijas instances tiesa pirmās instances tiesas spriedumu šajā daļā atstājusi negrozītu. Apsūdzētā aizstāvību pirmstiesas procesā īstenoja zvērināta advokāte Inta Tūmane. Tiesa nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētajam tika sniegta valsts nodrošināta juridiskā palīdzība.

[4.5] Apsūdzētajam pirmstiesas kriminālprocesā netika nodrošinātas tiesības uz aizstāvību, kas noteiktas Kriminālprocesa likuma 20. pantā, jo advokāta sniegtā juridiskā palīdzība bija nekvalitatīva, ievērojot to, ka aizstāvim bija atšķirīga izpratne par aizstāvības taktiku. Tādējādi tika pārkāpti nacionālajos un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos nostiprinātie principi. Apsūdzētajam no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ nebija iespējams saņemt juridisku konsultāciju un izvēlēties aizstāvības pozīciju.

[4.6] Aresta saglabāšana apsūdzētajam piederošajam nekustamajam īpašumam /adrese/ uzskatāma par nesamērīgu iejaukšanos personas privātajā dzīvē un sodu. Šāda iejaukšanās personas privātajā dzīvē neatbilst Latvijas Republikas Satversmē garantētajām tiesībām uz īpašumu un tiesiskās paļāvības principam.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu apsūdzētā /Persona A/ aizstāve B. Didrihsone iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto spriedumu pilnībā, izbeigt kriminālprocesu vai lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Savu lūgumu aizstāve pamatojusi ar šādiem argumentiem.

[5.1] Tiesa ir nepamatoti secinājusi, ka starp apsūdzētajiem ir pastāvējusi vienošanās, tādēļ noziedzīgais nodarījums ir izdarīts personu grupā.

[5.1.1] Šāds secinājums ir pretrunā ar celto apsūdzību, kurā norādīts, ka līdz 2020. gada jūnija vidum /Persona A/ un /Persona B/ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pieņēmuši kukuli no /Persona C/, savukārt sākot no 2020. gada jūlija /Persona A/ un /Persona B/ pieņēmuši kukuli individuāli. Tādējādi darbības līdz 2020. gada jūlijam kvalificētas kā veiktas personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, bet pārējās darbības katram

apsūdzētajam kvalificētas kā individuālas darbības. Tādējādi katra apsūdzētā atsevišķi veiktās darbības tiesa nepamatoti kvalificējusi kā izdarītas personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās.

[5.1.2] Turklāt tiesa nav pamatojusi iepriekšējas vienošanās esību starp apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ par Krimināllikuma 320. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu. Nedz /Persona C/ un /Persona A/ sarakstē lietotnē „WhatsApp”, nedz arī /Persona B/ un /Persona A/ sarakstē nav ziņu par to, ka starp apsūdzētajiem būtu pastāvējusi šāda vienošanās. Lai apgalvotu, ka /Persona A/ un /Persona B/ noziedzīgās darbības izdarījuši personu grupā, ir jāpierāda, ka abi apsūdzētie ir piedalījušies to darbību izdarīšanā, ar kuru tiek realizēts noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

[5.2] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka, iegūstot ziņas par pierādāmajiem apstākļiem, ir ievērotas Kriminālprocesa likuma 11. nodaļā noteiktās prasības par personas audiokontroles veikšanas kārtību.

[5.2.1] Kriminālprocesa likuma 222. panta otrā daļa noteic, ka personas audiokontroli ar šīs personas rakstveida piekrišanu, pamatojoties uz procesa virzītāja lēmumu, veic, ja ir pamats uzskatīt, ka pret šo personu vai tās tuviniekiem var tikt vērstas noziedzīgs nodarījums vai arī šī persona ir vai var tikt iesaistīta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Šīs izmeklēšanas darbības mērķis ir saistīts ar iespējamu personas iesaistīšanu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, nevis ar ziņu vākšanu par pierādāmajos apstākļos ietilpstošajiem faktiem. Minēto ziņu vākšana saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 222. panta pirmās daļas nosacījumiem ir paredzēta, ja personas audiokontrole tiek veikta bez šīs personas ziņas, pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša lēmumu. Tiesa nepamatoti personas audiokontroles laikā iegūtās ziņas atzinusi par pieļaujamiem pierādījumiem, jo šīs izmeklēšanas darbības mērķis ir bijis iegūt ziņas par pierādāmajiem apstākļiem.

[5.2.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka personas audiokontroles laikā iegūtās ziņas nav iegūtas dabiskā situācijā, bet sarunas ir speciāli organizētas, ierakstot privātas telefonsarunas. No lietā esošajiem sarunu pārskatiem izriet, ka /Persona C/ ir izprovocējis sarunu ar /Persona A/, gan uzsākot telefonsarunu, gan uzdodot provocējošus jautājumus, radot situāciju, lai /Persona A/ sarunā iekļautu izteicienus, kurus var izmantot pierādīšanā. Apelācijas instances tiesa nepamatoti konstatējusi, ka nav notikusi /Persona A/ provocēšana, un nepamatoti atzinusi šo izmeklēšanas darbību rezultātā iegūtās ziņas par pieļaujamām un izmantojamām pierādīšanā.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu apsūdzētā /Persona B/ aizstāvis E. Rusanovs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto spriedumu daļā par /Persona B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Savu lūgumu aizstāvis pamatojis ar šādiem argumentiem.

[6.1] Apelācijas instances tiesa, atceļot pirmās instances tiesas spriedumu daļā par /Persona A/ un /Persona B/ atzīšanu par vainīgiem un sodīšanu pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas, atsaukusies uz Kriminālprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3. punktu. Apelācijas instances tiesas kompetence jauna sprieduma taisīšanā ir noteikta Kriminālprocesa likuma 565. pantā. No apelācijas instances tiesas sprieduma secināms, ka lietā taisīts pēc būtības jauns spriedums atbilstoši Kriminālprocesa likuma 565. panta trešās daļas 1. punktam. Tomēr apelācijas instances tiesa nav atsaukusies uz minēto normu, tādējādi nav izpildījusi Kriminālprocesa likuma 512. panta pirmajā daļā noteikto prasību, ka tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz procesuālo tiesību normām.

[6.2] Apelācijas instances tiesa, taisot pēc būtības jaunu spriedumu, pretēji Kriminālprocesa likuma 527. panta pirmajā daļā noteiktajam sprieduma aprakstošajā daļā nav sniegusi jaunu par pierādītu atzītā noziedzīgā nodarījuma aprakstu, bet iekļāvusi to sprieduma motīvu daļā. Tādējādi apelācijas instances tiesas spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 564. panta piektās un astotās daļas, 511. panta otrās daļas un 512. panta pirmās daļas prasībām.

[6.3] Apelācijas instances tiesa izdarījusi pretrunīgus secinājumus par /Persona B/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma faktiskajiem apstākļiem. Proti, lai gan tiesa spriedumā norādījusi, ka jau kopš 2020. gada aprīļa /Persona A/ un /Persona B/ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pieņēmuši kukuli no /Persona C/, un šīs darbības izdarījuši arī divreiz maijā un jūnijā, tomēr vienlaikus tiesa atzinusi, ka /Persona B/ pirmā iesaistīšanās noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā notikusi tikai 2020. gada jūnijā. Šāds apelācijas instances tiesas secinājums ir acīmredzami pretrunīgs.

[6.4] Tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 15. panta, 18. panta, 19. panta otrās un trešās daļas, kā arī 564. panta ceturtais daļas un 128. panta otrās un trešās daļas pārkāpumus.

[6.4.1] Apelācijas instances tiesa nepamatoti pēc savas iniciatīvas ir pārbaudījusi un pamatojusi notiesājošu spriedumu ar 2021. gada 5. janvāra apskates protokolu, kurā aplūkota apsūdzēto savstarpējā sarakste. Prokurore 2021. gada 5. janvāra apskates protokolu nebija lūgusi pārbaudīt nedz lietas iztiesāšanas laikā pirmās instances tiesā, nedz apelācijas protestā, nedz lietas iztiesāšanā apelācijas instances tiesā. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 561. panta trešajai daļai pirmās instances tiesas sēdes protokolu un protokolā norādītos rakstveida pierādījumus un

dokumentus pārbauda tiesas sēdē tikai tad, ja persona, kura īsteno aizstāvību, prokurors un cietušais vai viņa pārstāvis, kā arī kriminālprocesā aizskartais mantas īpašnieks, kura mantai uzlikts arests, pieteicis šādu lūgumu. Tādējādi likumdevējs nav paredzējis apelācijas instances tiesai tiesības pēc pašas iniciatīvas pārbaudīt pierādījumus.

[6.4.2] Apelācijas instances tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 513. pantā paredzēto apspriedes noslēpumu. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 514. panta pirmās daļas 1. un 3. punktam apspriedes laikā tiesa apspriežu istabā izlemj, vai noticis apsūdzētajam inkriminētais noziedzīgais nodarījums, vai apsūdzētais ir vainīgs šajā noziedzīgā nodarījumā. Ņemot vērā apelācijas instances tiesas rīcību – pēc savas iniciatīvas pārbaudot 2021. gada 5. janvāra apskates protokolu un uz tā pamata taisot notiesājošu spriedumu –, secināms, ka tiesa jau pirms aiziešanas uz apspriežu istabu bija izlēmusi jautājumu par apsūdzēto vainīgumu.

[6.5] Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas, 455. panta, 500. panta, 513. panta un 561. panta trešās daļas pārkāpumu.

Apelācijas instances tiesā aizstāvis lūdza pārbaudīt /Persona B/ aizstāvības runu. Apelācijas instances tiesa pārkāpa Kriminālprocesa likuma 561. panta trešajā daļā noteikto prasību un nepārbaudīja pirmās instances tiesas sēdes protokolu un protokolā norādītos rakstveida pierādījumus, arī /Persona B/ aizstāvības runu. Turklāt prokurore pirmās instances tiesā tiesu debatēs lūdza izslēgt no /Persona B/ un /Persona A/ celtās apsūdzības faktu, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts „kukuļdevēja interesēs”. Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesa šo norādi ir iekļāvusi spriedumā, ir pamats secinājumam, ka tiesa nav pārbaudījusi pirmās instances tiesas sēžu protokolos fiksētās ziņas. Apelācijas instances tiesa, nemotivējot, kāpēc aizstāvības pieteiktais lūgums ir noraidāms, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtās daļas pārkāpumu.

[6.6] Apelācijas instances tiesa, vērtējot noziedzīgā nodarījuma raksturu un nosakot apsūdzētajiem soda mēru, abiem apsūdzētajiem kopā pamatojusi piemērojamo sodu, tādējādi pieļāvusi Krimināllikuma 35. panta un 46. panta pārkāpumus, jo nav ievērojusi soda individualizācijas principu.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 583. panta pirmo daļu, ierosinot kasācijas tiesvedību, tiesa nosaka lietas izskatīšanu rakstveida procesā vai izskatīšanu tiesas sēdē. No šā panta otrās daļas izriet, ka lietas izskatīšanu rakstveida procesā nosaka, ja iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Ja nepieciešami papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, vai, pēc Augstākās tiesas ieskata, attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā, nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē.

Senāts konstatē, ka lēmumu iespējams pieņemt pēc lietā esošajiem materiāliem, jo papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, nav nepieciešami, un konkrētajai lietai nav īpašas nozīmes likuma normu interpretēšanā. Līdz ar to apsūdzētā /Persona A/ lūgums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē noraidāms.

[8] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā vispirms ir jāizvērtē, vai apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs.

[8.1] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 511. panta otro daļu spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Spriedums ir tiesisks un pamatots, ja tas atbilst Kriminālprocesa likuma 512. panta nosacījumiem. Minētās likuma normas attiecināmas arī uz apelācijas instances tiesas nolēmumiem.

[8.2] Senāts konstatē, ka pirmstiesas procesā /Persona A/ un /Persona B/ celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas par to, ka apsūdzētie /Persona A/ un /Persona B/, būdami valsts amatpersonas, izmantojot savu dienesta stāvokli, personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pieņēma kukuļa piedāvājumu pirms nelikumīgas darbības izdarīšanas, kā arī izdarīja materiālo vērtību (kukuļa) pieņemšanu gan par izdarītu nelikumīgu darbību, gan par pieļauto bezdarbību kukuļdevēja interesēs. Ar pirmās instances tiesas spriedumu, tiesai nekonstatējot personu grupas pēc iepriekšējas vienošanās esību, apsūdzētie atzīti par vainīgiem un sodīti pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas.

Savukārt apelācijas instances tiesa taisījusi lietā jaunu spriedumu un atzinusi apsūdzētos par vainīgiem Krimināllikuma 320. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā atbilstoši pirmstiesas procesā celtajai apsūdzībai.

Pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā tiesa norādījusi, ka /Persona A/ un /Persona B/ laika posmā no 2020. gada aprīļa līdz septembrim darbojoties personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pieņēma kukuļa piedāvājumu un turpmāk regulāri pieņēma kukuļus.

Vienlaikus apelācijas instances tiesa sprieduma motīvu daļā atzinusi, ka /Persona A/ prettiesiski veiktās darbības aptver laika periodu no 2020. gada aprīļa, bet /Persona B/ pirmā iesaistīšanās noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā notikusi 2020. gada jūnijā. Pamatojot savu viedokli, tiesa norādījusi, ka apsūdzētā /Persona A/ darbības laika periodā no 2020. gada aprīļa līdz maijam veido atsevišķu Krimināllikuma 320. panta otrās daļas dispozīcijā aprakstīto noziedzīgo nodarījumu. Savukārt sākot no 2020. gada jūnija apsūdzētie izdarījuši turpinātu noziedzīgu nodarījumu.

[8.3] Senāts jau agrāk ir norādījis, ka Kriminālprocesa likumā ietvertā prasība par sprieduma pamatotību ir saistīta ar sprieduma satura pareizību pēc būtības un attiecas uz tiesas atzinumiem, motīviem un nolēmumiem spriedumā. Visiem tiesas atzinumiem par noziedzīgā nodarījuma apstākļiem, kurus tiesa ietvērusi pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā, jābūt pamatoti ar lietā esošajiem pierādījumiem atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124. panta piektajā daļā norādītajam pierādīšanas standartam (sk. *Senāta 2021. gada 26. februāra lēmuma lietā Nr. SKK-4/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0226.15830014213.11.L](#), 9.1. punkts*).

Ievērojot to, ka apelācijas instances tiesa nav pamatojusi visus apstākļus, kas norādīti pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā, proti, par /Persona B/ dalību kukuļņemšanā no 2020. gada aprīļa līdz jūnijam, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 511. un 512. pantā noteiktajām prasībām par tiesisku un pamatotu spriedumu. Tiesas pieļautie tiesību normu pārkāpumi atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas noveduši pie nelikumīga nolēmuma. Minētā iemesla dēļ apelācijas instances tiesas spriedums daļā par /Persona A/ un /Persona B/ atzīšanu par vainīgiem pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas un sodīšanu, kā arī daļā par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem, ir atceļams un lieta šajā daļā nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[9] Senāta kompetencē ir izlemt arī jautājumu, vai no apsūdzētā /Persona A/ pamatoti piedzīti procesuālie izdevumi valsts labā par aizstāvību pirmstiesas procesā un pirmās instances tiesā.

[9.1] Senāts konstatē, ka ar pirmās instances tiesas spriedumu no /Persona A/ piedzīti procesuālie izdevumi valsts labā 1347,07 euro, tai skaitā par aizstāvību pirmās instances tiesā 1279,60 euro un par aizstāvību pirmstiesas procesā 67,47 euro. Apelācijas instances tiesa pirmās instances tiesas spriedumu šajā daļā atstājusi negrozītu.

[9.2] Pirmās instances tiesa, atsaucoties uz aizstāves paziņojumiem (*lietas 1. sējuma 137. lapa un 4. sējuma 74.–75., 96.–97., 103.–104., 110.–111., 122.–123., 166.–167. lapa*), atzinusi, ka 1347,07 euro kā procesuālie izdevumi saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmās daļas 4. punktu un 368. panta pirmo daļu piedzenami valsts labā no apsūdzētā /Persona A/.

[9.3] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmās daļas 4. punktu procesuālie izdevumi ir samaksa advokātam, kad izdevumus par juridisko palīdzību sedz no valsts līdzekļiem. No minētā panta otrās daļas izriet, ka šos procesuālos izdevumus sākotnēji sedz no valsts līdzekļiem. Savukārt ar tiesas nolēmumu procesuālie izdevumi piedzenami no notiesātajiem valsts labā atbilstoši Kriminālprocesa likuma 368. panta pirmajā daļā noteiktajam.

[9.4] No lietas materiāliem konstatējams, ka apsūdzētā /Persona A/ aizstāvību pirmstiesas procesā, pamatojoties uz 2021. gada 19. augusta vienošanos Nr. 31/2021, īstenojusi zvērināta advokāte Inta Tūmane (*lietas 3. sējuma 92. lapa*). Savukārt pirmās instances tiesā apsūdzētajam /Persona A/ valsts nodrošinātu juridisko palīdzību sniegusi B. Didrihsone.

Apsūdzētajam /Persona B/ valsts nodrošinātu juridisko palīdzību pirmstiesas procesā sniegusi zvērināta advokāte Ilze Skaistkalne. Atbilstoši paziņojumam par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanu kriminālprocesā samaksa advokātam ir 67,47 euro (*lietas 1. sējuma 136.–137. lapa*). Arī lēmumā par krimināllietas nosūtīšanu tiesai prokurors norādījis, ka lietā ir procesuālie izdevumi par valsts nodrošināto juridiskās palīdzības sniegšanu aizdomās turētajam /Persona B/ (*lietas 3. sējuma 103. lapa*).

[9.5] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, atstājot negrozītu pirmās instances tiesas spriedumu daļā par procesuālo izdevumu piedziņu, nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētajam /Persona A/ pirmstiesas procesā valsts nodrošināta juridiskā palīdzība nav sniegta.

Turklāt, aprēķinot valsts nodrošinātas juridiskās palīdzības sniegšanas pirmās instances tiesā apmēru, tiesa nav ņēmusi vērā Juridiskās palīdzības administrācijas paziņojumu par samaksas apmēra pārrēķinu (*lietas 4. sējuma 107. lapa*).

Tādējādi apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtās daļas pārkāpumu. Minētās tiesību normas pārkāpums atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma šajā daļā.

Minētā iemesla dēļ apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams arī daļā par procesuālo izdevumu piedziņu no /Persona A/ un lieta šajā daļā nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[10] Senātam jāizvērtē, vai ir pamatots apsūdzētā /Persona A/ apgalvojums par viņa tiesību uz aizstāvību pārkāpumu pirmstiesas kriminālprocesā.

[10.1] Kriminālprocesa likuma 20. panta pirmā daļa noteic, ka katrai personai, par kuru izteikts pieņēmums vai apgalvojums, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, ir tiesības uz aizstāvību. Minētās tiesības uz aizstāvību jāīsteno, ievērojot arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Direktīvu (ES) [2016/1919](#) (turpmāk – Direktīva 2016/1919) par juridisko palīdzību aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesā un pieprasītajām personām Eiropas apcietināšanas ordera procesā.

Saskaņā ar Direktīvas 2016/1919 7. panta pirmo daļu dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, arī attiecībā uz finansējumu, lai nodrošinātu, ka pastāv efektīva un atbilstīgas kvalitātes juridiskās palīdzības sistēma; un juridiskās palīdzības pakalpojumiem ir atbilstīga kvalitāte, lai garantētu procesa taisnīgu norisi, pienācīgi respektējot juridisko profesiju neatkarību.

[10.2] Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk arī – ECT) ir vairākkārt vērtējusi jautājumus, kas saistīti ar aizstāvja darba kvalitāti un tās ietekmi uz taisnīgu tiesu. Lai gan tiesa ir atzinusi, ka aizstāvis ir neatkarīgs juridiskās palīdzības sniedzējs, tā uzsvērusi valsts pienākumu nodrošināt, ka tiesas process kopumā atbilst taisnīgas tiesas standartiem, kā noteikts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk arī – ECTK) 6. pantā.

Juridiskās palīdzības sniegšanas kvalitātei kriminālprocesā ir svarīga būtiska nozīme, jo, kā izriet arī no ECT judikatūras, kas *inter alia* nosaka standartus tiesībām uz advokāta palīdzību, aizstāvja nozīmēšana pati par sevi vien nav pietiekama, lai ECTK 6. panta prasības tiktu izpildītas, – nepieciešams reāli nodrošināt kvalitatīvu aizstāvību (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1980. gada 13. maija sprieduma lietā „Artico pret Itāliju”, iesnieguma Nr. [6694/74](#), 33. un 36. punkts; 2015. gada 9. aprīļa sprieduma lietā „Vamvakas pret Grieķiju” iesnieguma Nr. [2870/11](#), 39.–43. punkts*).

Tomēr ECT arī atzinusi, ka valstij nevar uzlikt atbildību par katru trūkumu advokāta darbībā, kuru tā iecēlusi juridiskās palīdzības nolūkos vai kuru izvēlēties apsūdzētais (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 20. janvāra sprieduma lietā „Guvec pret Turciju” iesnieguma Nr. [70337/01](#), 131. punkts; 1989. gada 22. jūnija spriedums lietā „Lagerblom pret Zviedriju”, iesnieguma Nr. [11179/84](#); 1989. gada 19. decembra sprieduma lietā „Kamasinski pret Austriju”, iesnieguma Nr. [9783/82](#), 65. punkts*).

ECT ir uzsvērusi, ka, ņemot vērā juridiskās profesijas neatkarību, jautājums par aizstāvības īstenošanu primāri ir risināms starp apsūdzēto un tās aizstāvi. Valstīm jāiejaucas tikai tad, ja advokāta nespēja nodrošināt efektīvu aizstāvību ir acīmredzama vai valsts iestādes par tām tiek informētas (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1993. gada 24. novembra sprieduma lietā „Imbrioscia pret Šveici”, iesnieguma Nr. [13972/88](#), 41. punkts; 1998. gada 21. aprīļa sprieduma lietā „Daud pret Portugāli”, iesnieguma Nr. [22600/93](#), 42. punkts; 2002. gada 10. oktobra sprieduma lietā „Czekalla pret Portugāli”, iesnieguma Nr. [38830/97](#), 65., 66., 68. un 71. punkts; 2016. gada 6. oktobra sprieduma lietā „Jemeljanovs pret Latviju, iesnieguma Nr. [37364/05](#), 80. punkts*).

[10.3] Senāts konstatē, ka atbilstoši krimināllietas materiāliem apsūdzētais /Persona A/ pirmstiesas kriminālprocesā sākotnēji norādījis, ka aizstāvis viņam nav nepieciešams, nav arī izteicis lūgumu par valsts nodrošinātu juridisko palīdzību. Apsūdzētais vienošanos ar aizstāvi I. Tūmani noslēdzis 2021. gada 19. augustā,

proti, pirmstiesas kriminālprocesā pēc tam, kad tika saukts pie kriminālatbildības. Aizstāve 2021. gada 2. septembrī procesa virzītājam iesniedza lūgumu par kriminālprocesa izbeigšanu daļā pret /Persona A/, kā arī lūgumu par papildu ziņu iegūšanu kriminālprocesā. 2021. gada 6. septembrī prokurors apsūdzētā /Persona A/ aizstāves lūgumu motivēti noraidījis. 2021. gada 8. septembrī prokurors pieņēmis lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai.

Pirmstiesas procesā un pirmās instances tiesā apsūdzētais /Persona A/ procesa virzītājiem nav sūdzējies par aizstāves I. Tūmanes darba kvalitāti. Apelācijas sūdzību apsūdzētais nav iesniedzis.

[10.4] Latvijas Zvērinātu advokātu padome apsūdzētajam /Persona A/ sniegusi atbildi (*lietas 5. sējuma 10. lapa*) uz sūdzību par aizstāves I. Tūmanes rīcību, nenodrošinot viņa aizstāvību un bez brīdinājuma neierodoties uz tiesas sēdi pirmās instances tiesā. Padome, pārbaudot iesniegto sūdzību, norādījusi, ka apsūdzētais pirmstiesas kriminālprocesā bija noslēdzis vienošanos ar zvērinātu advokāti I. Tūmani par aizstāvību krimināllietā Nr. 11860005120 Zemgales tiesas apgabala prokuratūrā kriminālvajāšanas posmā, tas norādīts arī /Persona A/ izsniegtajā maksājuma kvītī par aizstāves juridisko pakalpojumu saņemšanu. Padome konstatējusi, ka juridiskās palīdzības ietvaros aizstāve sniegusi juridiskās konsultācijas, kā arī sagatavojusi juridiska satura dokumentus. 2021. gada septembrī lieta nodota tiesai. Padome atzinusi, kas tās rīcībā nav ziņu, ka apsūdzētais /Persona A/ un aizstāve I. Tūmane būtu noslēguši vienošanos par aizstāvību tiesā. Padome arī atzinusi, ka, ņemot vērā, ka apsūdzētais izvēlējies neturpināt sadarbību, advokātei I. Tūmanei nebija pamata ierasties uz tiesas sēdi. Padome atzinusi, ka pārkāpumi I. Tūmanes rīcībā nav konstatējami.

[10.5] Pirmās, apelācijas un kasācijas instances tiesā apsūdzētajam /Persona A/ valsts nodrošinātu juridisko palīdzību sniegusi aizstāve B. Didrihsone.

[10.6] Senāts norāda, ka fakts, ka aizstāvim bija atšķirīga izpratne par aizstāvības taktiku pirmstiesas procesā, pats par sevi nenozīmē, ka aizstāvība ir bijusi nekvalitatīva. I. Tūmane pirmstiesas procesā ir īstenojusi apsūdzētā /Persona A/ aizstāvību nepilnu mēnesi, minētajā laika posmā aizstāve ir sagatavojusi procesuālus dokumentus, tai skaitā, lūdzot izbeigt kriminālprocesu pret apsūdzēto /Persona A/.

Ievērojot iepriekš izklāstīto, Senāts nekonstatē aizstāves bezdarbību vai tādus apstākļus, kas acīmredzami norādītu uz aizstāves nespēju nodrošināt efektīvu aizstāvību pirmstiesas procesā. Senāts atzīst, ka nav konstatējams apsūdzētā /Persona A/ tiesību uz aizstāvību pārkāpums.

[11] Senāta kompetencē ir izvērtēt, vai apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu, atzīstot personas audiokontroles laikā iegūtās ziņas par pieļaujamiem pierādījumiem.

[11.1] Senātam vispirms jāizvērtē, kādi priekšnosacījumi ir jāievēro, lai varētu veikt personas audiokontroli.

[11.1.1] Kriminālprocesa likuma 210. pants paredz noteikumus, kas jāievēro, veicot speciālās izmeklēšanas darbības. Minētā panta pirmā daļa noteic, ka [...] speciālās izmeklēšanas darbības veic, ja kriminālprocesā pierādāmo apstākļu noskaidrošanai ziņas par faktiem nepieciešams iegūt, neinformējot kriminālprocesā iesaistītās personas un tās personas, kuras varētu šīs ziņas sniegt. Savukārt šā panta otrās daļas pirmais teikums paredz, ka speciālās izmeklēšanas darbības, pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša lēmumu, veic procesa virzītājs vai iestādes un personas viņa uzdevumā. Kriminālprocesa likuma 212. panta pirmā daļa noteic, ka izmeklēšanas tiesneša lēmums nav nepieciešams likumā paredzētos gadījumos.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 211. pants noteic, ka speciālās izmeklēšanas darbības rezultātā saistībā ar mazāk smagiem, smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem iegūstama tikai tāda informācija, kura: 1) nepieciešama kriminālprocesā pierādāmo apstākļu noskaidrošanai; 2) norāda uz cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu vai tā izdarīšanas apstākļiem; 3) nepieciešama tūlītēja būtiska sabiedriskās drošības apdraudējuma novēršanai.

[11.1.2] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 222. panta pirmo daļu personas audiokontroli bez šīs personas ziņas veic, pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša lēmumu, ja ir pamats uzskatīt, ka personas sarunas vai citas skaņas var saturēt ziņas par pierādāmajos apstākļos ietilpstošajiem faktiem, un ja bez šīs darbības nepieciešamo ziņu iegūšana nav iespējama. Minētā panta otrā daļa noteic, ka personas audiokontroli ar šīs personas rakstveida

piekrišanu, pamatojoties uz procesa virzītāja lēmumu, veic, ja ir pamats uzskatīt, ka pret šo personu vai tās tuviniekiem var tikt vērstas noziedzīgs nodarījums vai arī šī persona ir vai var tikt iesaistīta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

[11.1.3] Personas audiokontrole skar personas tiesības uz privāto dzīvi. Lai to piemērotu, ir nepieciešams, lai šāda darbība būtu samērīga un atbilstoša konkrētajam gadījumam. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, lai nodrošinātu personai adekvātu aizsardzību pret patvaļīgu iejaukšanos tās privātajā dzīvē, likumā ir pietiekami skaidri jānosaka kompetentajām iestādēm piešķirtās rīcības brīvības robežas un tās lietošanas veids, ievērojot attiecīgā pasākuma leģitīmo mērķi (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2000. gada 4. maija sprieduma lietā „Rotaru pret Rumāniju”*, iesnieguma Nr. [28341/95](#), 55. punktu).

Kriminālprocesa likuma 222. panta pirmā daļa izvirza priekšnoteikumus personas audiokontroles veikšanai. Tā ir atļauta tikai tad: 1) ja ir pamats uzskatīt, ka personas sarunas vai citas skaņas var saturēt ziņas par pierādāmajos apstākļos ietilpstošajiem faktiem, un 2) ja bez šīs darbības nepieciešamo ziņu iegūšana nav iespējama.

Likums noteic atšķirīgu pieeju atļaujas sniegšanai personas audiokontroles veikšanai. Ja šī darbība tiek veikta bez šīs personas ziņas, to veic, pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša lēmumu. Savukārt, ja ir pamats uzskatīt, ka pret šo personu vai tās tuviniekiem var tikt vērstas noziedzīgs nodarījums vai arī šī persona ir vai var tikt iesaistīta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tad personas audiokontroli veic ar šīs personas rakstveida piekrišanu, pamatojoties uz procesa virzītāja lēmumu.

[11.1.4] Ievērojot minēto, Senāts norāda, ka sistēmiski skatot Kriminālprocesa likuma normas, speciālo izmeklēšanas darbību, arī personas audiokontroles viens no izdarīšanas leģitīmajiem mērķiem ir iegūt ziņas par pierādāmajos apstākļos ietilpstošajiem faktiem, vienlaikus neattaisnoti neiejaucoties personas dzīvē.

[11.2] Tiesas pēckontroli, tajā skaitā arī ziņu par faktiem attiecināmības, pieļaujamības, ticamības un pierādījumu pietiekamības novērtēšanu veic tiesa, kas iztiesā krimināllietu pēc būtības.

[11.2.1] Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka apzinās grūtības, kas ir saistītas ar policijas uzdevumu meklēt un vākt pierādījumus noziedzīgu nodarījumu atklāšanai un izmeklēšanai. Lai veiktu šo uzdevumu, policijai arvien biežāk ir jāizmanto slepenie aģenti, informatori un slēptās darbības, īpaši, cīnoties ar organizēto noziedzību un korupciju. Speciālo izmeklēšanas metožu izmantošana pati par sevi nevar pārkāpt tiesības uz taisnīgu tiesu. Tomēr šādu metožu izmantošanai jābūt stingri noteiktai, lai nodrošinātu, ka tās netiek izmantotas patvaļīgi un netiek pārkāptas personas tiesības. Pierādījumu pieļaujamība galvenokārt tiek regulēta ar valsts likumu, un parasti tās ir valsts tiesas, kas izvērtē pierādījumus savās lietās (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2008. gada 5. februāra sprieduma lietā „Ramanauskas pret Lietuvu”*, iesnieguma Nr. [74420/01](#), 49.–52. punkts).

[11.2.2] Izskatāmajā lietā personas – liecinieka /Persona C/ – audiokontrole veikta ar šīs personas rakstveida piekrišanu, pamatojoties uz procesa virzītāja lēmumu. Lēmumā procesa virzītāja ir norādījusi, ka pret /Persona C/ tiek vērstas noziedzīgs nodarījums un viņš tiek iesaistīts noziedzīga nodarījuma, kas paredzēts Krimināllikuma 320. pantā, izdarīšanā, kā arī, ievērojot to, ka personas audiokontroles laikā var tikt iegūtas ziņas par pierādāmajos apstākļos ietilpstošajām ziņām un bez šīs darbības ziņu iegūšana ir apgrūtināta, nepieciešams veikt minēto speciālo izmeklēšanas darbību, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 210., 212. un 222. panta otro daļu (*lietas 1. sējuma 22. lapa*).

[11.2.3] Apelācijas instances tiesa, veicot pēckontroli pār personas audiokontroles tiesiskumu un atbilstību likuma prasībām, tajā skaitā veicot arī pierādījumu pieļaujamības novērtēšanu, atzinusi, ka /Persona C/ audiokontrole ar viņa piekrišanu veikta atbilstoši Kriminālprocesa likuma prasībām. Apelācijas instances tiesa izvērtējusi liecinieku – policijas darbinieku – /Persona D/ un /Persona E/, kā arī liecinieka /Persona C/ liecībās sniegtās ziņas par speciālās izmeklēšanas darbības norisi, arī to, ka /Persona C/ apsūdzētajam /Persona A/ zvanijis pirmais, jo /Persona C/ ne vienmēr uzreiz izdevies ierakstīt sarunu, tāpēc atzvanījis, lai sarunu izdotos ierakstīt. Tāpat tiesa ņēmusi vērā pārskatos par personas audiokontroli fiksētās ziņas, ka /Persona A/ sniedzis ziņas par Valsts policijas aktivitātēm /Nosaukums/ tirgū, norādot, ka tās saņēmis no /Persona B/. Tiesa atzinusi, ka nav konstatējama apsūdzētā /Persona A/ provocēšana izdarīt noziedzīgo nodarījumu.

Apelācijas instances tiesa arī atzinusi, ka nav konstatējama /Persona C/ ieinteresētība apmelot apsūdzētos. Tiesa konstatējusi, ka /Persona C/ labprātīgi paziņojis par Valsts policijas amatpersonas /Persona A/ kukuļošanas faktu. Tāpat tiesa ņēmusi vērā liecinieka /Persona D/ liecināto, ka /Persona C/, būdams informēts, ka Valsts policijas Iekšējais drošības birojs nevar ietekmēt pret viņu uzsāktā kriminālprocesa par nelegālu cigarešu realizāciju virzību, brīvprātīgi piekritis iesaistīties speciālo izmeklēšanas darbību īstenošanā, savukārt lieciniece /Persona E/ apstiprinājusi, ka nevienam neesot sniegusi ziņas par /Persona C/ palīdzību kriminālprocesa izmeklēšanā.

Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas atzinumus.

[11.3] Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 569. pantam kasācijas instances tiesa lietu pēc būtības neizskata, lietas faktiskos apstākļus neskaidro un pierādījumus lietā no jauna neizvērtē. Kriminālprocesa likuma prasību pārkāpumus pierādījumu novērtēšanā, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai šajā daļā, Senāts nekonstatē. Savukārt apsūdzētā /Persona A/ un viņa aizstāves subjektīvais viedoklis par lietā esošo pierādījumu novērtējumu, ja tiesa pierādījumu novērtēšanā nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, nevar būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai.

[12] Senātam jāsniedz atbilde uz jautājumu, vai apelācijas instances tiesa spriedumā drīkst atsaukties uz lēmumā par lietas nodošanu tiesai norādītu pierādījumu – apskates protokolu – , ja prokurore apelācijas protestā uz to tieši nav atsaukusies.

[12.1] Prokurore par pirmās instances tiesas spriedumu, ar kuru apsūdzētie /Persona A/ un /Persona B/ atzīti par vainīgiem un sodīti pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas, iesniegusi apelācijas protestu, kurā lūgusi apsūdzētos atzīt par vainīgiem un sodīt pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas.

Prokurore apelācijas protestā norādījusi, ka apelācijas instances tiesā pārbaudāmi pierādījumi, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai, un pirmās instances tiesas sēžu protokoli.

[12.2] Senāts no lietas materiāliem konstatē, ka prokurore lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai ir norādījusi pierādījumus, kas tiks izmantoti tiesā, tai skaitā prokurore norādījusi arī apskates protokolu (*lietas 3. sējuma 101.–103. lapa*). Ne pirmās, ne apelācijas instances tiesā personas, kuras īsteno aizstāvību, un prokurore nav lūguši nolasīt attiecīgo protokolu.

[12.3] Kriminālprocesa likuma 512. panta otrā daļa (likuma redakcijā, kas bija spēkā laikā, kad lieta tika izskatīta apelācijas instances tiesā) noteica, ka tiesa spriedumu pamato ar: 1) pierādījumiem, kuri pārbaudīti tiesas sēdē; 2) pierādījumiem, kurus saskaņā ar šā likuma 125. panta noteikumiem nav nepieciešams pārbaudīt; 3) rakstveida pierādījumiem un dokumentiem, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai; 4) ziņām, kas fiksētas konkrētajā kriminālprocesā agrāk sniegtajās liecībās, ja aizstāvība piekritusi šo liecību izmantošanai; 5) personas, kura tiesas sēdē sniedza liecības, konkrētajā pirmstiesas kriminālprocesā sniegtajām ziņām.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 449. panta trešā daļa noteic, ka rakstveida pierādījumus un citus dokumentus, kas attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, tiesas sēdē nolasa vai atskaņo pilnībā vai daļēji, ja persona, kura īsteno aizstāvību, prokurors, cietušais vai viņa pārstāvis un kriminālprocesā aizskartais mantas īpašnieks, kura mantai uzlikts arests, pieteicis šādu lūgumu.

Tas nozīmē, ka rakstveida pierādījumu un citu dokumentu nolasīšana nav priekšnoteikums, lai šos pierādījumus varētu izmantot, izspriežot lietu un pamatojot spriedumu.

No minētajām tiesību normām izriet, ka tiesa spriedumu var pamatot arī ar rakstveida pierādījumiem un dokumentiem, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai, pat ja neviens nav pieteicis lūgumu par šo pierādījumu nolasīšanu vai atskaņošanu.

[12.4] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ja apskates protokols ir norādīts lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai, tad saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 512. panta otro daļu tiesa spriedumu var pamatot ar tajā norādītajām ziņām arī tad, ja tās netika nolasītas tiesas sēdē. Tādējādi Senāts atzīst par nepamatotu apsūdzētā /Persona B/ aizstāvja norādi kasācijas sūdzībā, ka apelācijas instances tiesa, izskatot apelācijas protestu, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumu, jo izmantojusi sprieduma pamatošanā ziņas, kuras prokurors nav lūdzis pārbaudīt tiesas sēdē.

[13] Senātam jāsniedz atbilde, vai apsūdzētā /Persona B/ aizstāvja norādes par apelācijas instances tiesas pieļautiem pārkāpumiem, kas iekļautas lēmuma 6.1., 6.2. un 6.5. punktā, ir pamatotas atbilstoši Kriminālprocesa likumā noteiktajam.

[13.1] Kriminālprocesa likuma 573. panta pirmā daļa noteic, ka nolēmumu tiesiskumu kasācijas kārtībā pārbauda tikai tādā gadījumā, ja kasācijas sūdzībā vai protestā izteiktā prasība pamatota ar Krimināllikuma pārkāpumu vai šā likuma būtisku pārkāpumu.

Kriminālprocesa likuma 575. panta pirmā daļa nosaka, kas ir atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem, kas katrā ziņā izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu. Savukārt saskaņā ar minētā panta trešo daļu par šā likuma būtisku pārkāpumu var atzīt arī citus Kriminālprocesa likuma pārkāpumus, kas noveduši pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma.

Senāts jau agrāk ir norādījis, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 575. panta trešajai daļai procesuāls pārkāpums var būt pamats nolēmuma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā, ja šis pārkāpums novedis pie nelikumīga nolēmuma. Procesuāla rakstura kļūdas un to ietekme uz nolēmuma likumīgumu ir vērtējamas saprātīgi, samērīgi un taisnīgi. Lai zemākas instances tiesas nolēmumu atzītu par nelikumīgu procesuāla pārkāpuma dēļ, jābūt pamatotām šaubām, ka gadījumā, ja procesuālā kārtība tiktu ievērota, tiktu pieņemts atšķirīgs nolēmums (*Senāta 2020. gada 30. oktobra lēmuma lietā Nr. SKK-59/2020, [ECLI:LV:AT:2020:1030.3870001003.3.L](#), 35.1. punkts*).

[13.2] Aizstāvis norādījis, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti ir noraidījusi viņa lūgumu par pirmās instances tiesas sēdes protokola pārbaudi.

[13.2.1] No lietas materiāliem Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa noskaidrojusi, vai procesa dalībniekiem ir lūgumi par pirmās instances tiesas sēdes protokolā norādīto rakstveida pierādījumu pārbaudi, lietas dalībnieki norādījuši, ka šādu lūgumu nav (*apelācijas instances tiesas 2023. gada 31. oktobra sēdes audioprotoķols 00:11:48*). Savukārt tiesas debašu laikā aizstāvis vērsis tiesas uzmanību uz /Persona B/ aizstāvības runā pirmās instances tiesā izteiktajiem argumentiem, lūgumu par tiesas izmeklēšanas atsākšanu nav izteicis.

[13.2.2] No pirmās instances tiesas 2022. gada 29. augusta sēdes protokola konstatējams, ka prokurore tiesas sēdē norādījusi, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī Krimināllikuma 320. pantā vairs nebija iekļauta norāde, ka „kukuļa pieņemšana notikusi kukuļdevēja interesēs“, tāpēc saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 462. panta pirmo daļu lūgusi grozīt apsūdzību, izslēdzot norādi apsūdzībā, ka nodarījums izdarīts kukuļdevēja interesēs.

Apelācijas instances tiesa minēto norādi, ka kukuļa pieņemšana notikusi kukuļdevēja interesēs, atstājusi pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā.

[13.2.3] Norāde Krimināllikuma 320. pantā, ka noziedzīgais nodarījums veikts kukuļdevēja, kukuļa piedāvātāja vai citas personas interesēs ir izslēgta, tādējādi neparedzot procesa virzītājam pienākumu papildus konstatēt, kā interesēs kukuļņēmējs veic savas likumīgās vai nelikumīgās darbības, izmantojot savu dienesta stāvokli (sk. *Tieslietu ministra vēstule Nr. [1-11/464](#) par priekšlikumiem „Grozījumiem Krimināllikumā” (reģ.nr. 794/Lp12)*). Minētie 2017. gada 8. jūnija grozījumi Krimināllikumā stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī.

[13.2.4] Ievērojot to, ka izskatāmajā lietā personas apsūdzētas par 2020. gadā veiktajām darbībām, Senāts atzīst, ka apsūdzētā /Persona B/ aizstāvis nav pamatojis, kā norāde pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā, ka apsūdzētie savas darbības īstenojuši kukuļdevēja interesēs, ir novedusi pie apsūdzētā /Persona B/ nelikumīgas stāvokļa pasliktināšanas.

[13.3] Senāts konstatē, ka apsūdzētā /Persona B/ aizstāvis kasācijas sūdzībā nav arī pamatojis, kā tas, ka apelācijas instances tiesa 1) atceļot pirmās instances tiesas spriedumu daļā, atsaukusies tikai uz Kriminālprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3. punktu, bet nav atsaukusies uz Kriminālprocesa likuma 565. panta attiecīgo daļu un punktu, kā arī 2) taisot pēc būtības jaunu spriedumu, pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstu ir sniegusi motīvu, bet ne aprakstošajā daļā, ir novedis pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma.

[14] Senātam jāizlemj, vai kasācijas instances tiesas kompetencē ir izskatīt jautājumu, kas attiecas uz apsūdzētā /Persona A/ mantai uzlikto arestu.

[14.1] Senāts konstatē, ka pirmstiesas procesā uzlikts arests apsūdzētā /Persona A/ mantai – nekustamajam īpašumam /adrese/ –, lai nodrošinātu iespējamo mantas konfiskāciju kā papildsodu.

Pirmās instances tiesa arestu minētajai mantai ir atcēlusi. Tiesa spriedumā norādījusi, ka tā kā apsūdzētajiem netiek noteikts mantiska rakstura sods, nav piedzenama kaitējuma kompensācija un tā kā lietā netika lemts par iespējami noziedzīgas mantas vērtības piedziņu, tad nav arī pamata saglabāt apsūdzēto mantai piemērotos arestus, tāpēc tie ir atceļami.

Apelācijas instances tiesa šajā daļā spriedumu atstājusi negrozītu. Minētais nolēmums nav pārsūdzēts.

[14.2] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 632. panta 3.² daļu pirmās instances vai apelācijas instances tiesas nolēmums, kas nav pārsūdzēts daļā par mantas aresta vai konfiskācijas atcelšanu, daļā par rīcību ar mantu stājas spēkā.

[14.3] Ievērojot to, ka tiesas nolēmums par apsūdzētā /Persona A/ mantai uzliktā aresta atcelšanu ir stājies spēkā, Senāts atzīst, ka minētā jautājuma lemšana nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

[15] Ievērojot to, ka lieta apelācijas kārtībā jāiztiesā no jauna atbilstoši Kriminālprocesa likuma 53. nodaļas prasībām, pārējie kasācijas sūdzību argumenti, kas saistīti ar pierādījumu vērtēšanu un apsūdzētajam /Persona B/ noteikto sodu, izvērtējami apelācijas instances tiesā.

[16] Ar Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu /Persona A/ un /Persona B/ piemērotie drošības līdzekļi – noteiktas nodarbošanās aizliegums, dzīvesvietas maiņas paziņošana un aizliegums tuvoties noteiktām personām un kontaktēties ar tām – atstāti negrozīti.

Senāts atzīst, ka apsūdzētajiem noteikto drošības līdzekļu piemērošana turpināma. Piemērotie drošības līdzekļi izskatāmajā lietā atzīstami par samērīgiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 31. oktobra spriedumu par /Persona A/ un /Persona B/ atzīšanu par vainīgiem un sodīšanu pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas; par procesuālo izdevumu piedziņu no /Persona A/; par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem;
lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā;

turpināt piemērot apsūdzētajiem /Persona A/ un /Persona B/ drošības līdzekļus – noteiktas nodarbošanās aizliegumu, dzīvesvietas maiņas paziņošana un aizliegumu tuvoties noteiktām personām un kontaktēties ar tām.

Lēmums nav pārsūdzams.

S. Kaija A. Poļakova A. Uminskis